

mihī aliquid faciet, quis nocere audebit? Nescis quia posuit ille in thesauris abyssos, nescis unde proferat quod opus est ad flagellandum te pater tuus? Qui quidem in disciplinam habet abyssi thesauros, quibus te erudiat ad thesauros cœlorum. Ergo redi ad timorem, qui jam ibas in securitatem. Exultet terra, sed et timeat. Exultet : quare? quia misericordia Domini plena est terra. Timeat : quare? Quia sic congregavit in utrem aquas maris, ut poneret in thesauris abyssos. Fit ergo in illa quod alibi breviter utrumque dicitur : « Servite Domino in timore, et » exultate ei cum tremore¹. »

XII. « Timeat Dominum omnis terra : ab ipso autem » commoveantur omnes qui inhabitant orbem terræ. » Non timeant alterum pro illo : « Ab ipso commoveantur » omnes qui inhabitant orbem terræ. » Fera sævit? Deum time. Serpens insidiatur? Deum time. Homo te odit? Deum time. Diabolus te impugnat? Deum time. Tota enim creatura sub illo est, quem juberis timere. « Quoniam ipse » dixit, et facta sunt; ipse mandavit, et creata sunt². » Hoc in Psalmo sequitur. Cum enim dixisset : « Ab ipso » commoveantur omnes qui inhabitant orbem terræ : » ne converteret se homo ad timendum aliquid aliud, et aversus a timore Dei, timeret pro illo aliquam creaturam, et adoraret quod factum est, dimisso qui fecit; confirmavit nos in timore Dei tanquam dicens nobis, et alloquens nos : Quid formidaturus es aliquid de cœlo, aliquid de terra, aliquid de mari? « Ipse dixit, et facta sunt; mandavit, et » creata sunt. » Qui dixit et facta sunt, mandavit et creata sunt, cum jubet moventur, cum jubet quiescunt. Et malitia hominum cupiditatem nocendi potest habere propriam : potestatem autem si ille non dat, non habet. « Non est enim potestas nisi a Deo³ : » definitiva senten-

¹ Psal. xi, 11. — ² Id. xxxii, 9. — ³ Rom. xiii, 1.

tia Apostoli est. Non dixit, non est cupiditas nisi a Deo. Est enim mala cupiditas, quæ non est a Deo : sed quia ipsa mala cupiditas nulli nocet, si ille non permittat : « Non est » inquit, potestas nisi a Deo. » Unde Deus homo stans ante hominem, « Non haberes, inquit, in me potestatem » nisi data fuisset tibi desuper¹. » Ille judicabat, ille docebat : cum judicabatur, docebat, ut judicaret quos docuerat : « Non haberes, inquit, in me potestatem, nisi esset » data tibi desuper. » Quid hoc? Homo tantum non habet potestatem, nisi cum acceperit desuper? Quid ipse diabolus, ausus est vel unam oviculam tollere viro sancto Job, nisi prius diceret : Mitte manum tuam, hoc est, da potestatem? Ille volebat, sed ille non sinebat : quando ille permisit, ille potuit : non ergo ille potuit, sed qui permisit. Ideo bene eruditus ipse Job, non ait, sicut jam commemorare vobis solemus, « Dominus dedit, et diabolus abstulit, » sed, « Dominus dedit, et Dominus abs- » tulit : sicut Domino placuit, ita factum est²; » non, « Sicut diabolo placuit. » Videte ergo, fratres mei, cum tanto labore manducantes salubrem et utilem panem, videte ne quemquam timeatis nisi Dominum. Præter eum ne timeas alium, Scriptura tibi dicit. Proinde timeat Dominum omnis terra, qui posuit in thesauris suis abyssos. Ab ipso autem commoveantur omnes qui habitant orbem terræ : « Quoniam ipse dixit, et facta sunt; ipse manda- » vit, et creata sunt. »

XIII. Sed jam cessaverunt reges mali, facti sunt boni : crediderunt et ipsi, signum crucis Christi in fronte jam portant pretiosius signum qualibet gemma diadematis : illi quæ sævierunt destructi sunt. Sed quis fecit hoc? Forte tu, ut extollas te? « Dominus dissipat consilia gen- » tium, reprobatur autem cogitationes populorum, et re-

¹ Joan. xix, 11. — ² Job. 1, 11 et 21.

» probat consilia principum¹. » Quando dixerunt, Tol-
lamus eos de terra, non erit nomen christianum si hoc fe-
cerimus : sic occidantur, sic torqueantur, talia et talia illis
infligantur. Dicta sunt hæc, et inter hæc crevit Ecclesia.
« Reprobat cogitationes populorum, et reprobat consilia
» principum. »

XIV. « Consilium vero Domini manet in æternum, co-
» gitationes cordis ejus in sæcula sæculorum². » Repeti-
tio sententiæ est. Quod ait « consilium, » hoc ait postea
« Cogitationis cordis : » et quod supra ait : « Manet in
» æternum, » hoc ait postea, « In sæcula sæculorum. »
Repetitio, confirmatio est. Ne autem putetis, fratres, quia
dixit : « Cogitationis cordis, » quasi sedere Deum et cogi-
tare quid agat, et exquirere consilium faciendi aliquid vel
non faciendi. Tuæ sunt istæ, o homo, tarditates, usque
in velocitatem currit verbum ejus. Quando potest mora
esse cogitationis in illo Verbo, quod unum est, et omnia
complectitur³? Sed dicuntur cogitationes Dei, ut tu in-
telligas, ut secundum te audeas erigere cor vel ad verba
tuæ infirmitati similia : quia res ipsa multum est ad te.
« Cogitationes cordis ejus in sæcula sæculorum. » Quæ sunt
cogitationes cordis ejus, et quod est consilium Domini quod
manet in æternum? Contra quod consilium ut quid fre-
muerunt gentes, et populi meditati sunt inania⁴? Quando-
quidem Dominus reprobat cogitationes populorum, et
reprobat consilia principum. Unde igitur consilium Do-
mini manet in æternum, nisi de nobis quos ante præsci-
vit et prædestinavit⁵? Quis tollit prædestinationem Dei?
Ante mundi constitutionem vidit nos, fecit nos, emen-
davit nos, misit ad nos, redemit nos : hoc ejus consilium
manet in æternum, hæc ejus cogitatio manet in sæcula

¹ Psal. xxxii, 10. — ² Ibid. 11. — ³ Id. cxlvii, 15. — ⁴ Id. ii, 1. —
⁵ Ephes. 1, 4.

sæculorum. Fremuerunt gentes tunc aperte fluctuantes et
sævientes, contabescant nunc tanquam inclusæ et con-
gregatæ in utrem : habuerunt liberas audacias, habeant
truces et amaras cogitationes. Quando possunt destruere
quod ille cogitavit, et manet in æternum?

XV. Quid est autem hoc? « Beata gens¹. » Quis est qui
non hoc audito erigat se? Amant enim omnes beatitudi-
nem : et ideo perversi sunt homines quia mali volunt esse,
miseri nolunt : et cum sit malitiæ individua comes mise-
ria, isti perversi non solum mali esse volunt, et miseri no-
lunt, quod fieri non potest; sed ideo volunt mali esse, ne
miseri sint. Quid est hoc quod dixi, Ideo volunt mali esse,
ne miseri sint? Considerate hoc paululum in omnibus ho-
minibus qui mala faciunt, beati semper esse volunt. Fur-
tum facit : quæris quare? Propter famem, propter neces-
sitate. Ergo ne miser sit, malus est; et ideo miserior
est, quia malus est. Depellendæ ergo miseræ causa, et
acquirendæ beatitudinis causa, faciunt omnes homines
quidquid vel boni faciunt vel mali : semper ergo beati
esse volunt. Sive male viventes, sive bene viventes, beati
esse volunt : et non contingit omnibus quod omnes esse vo-
lunt, non autem erunt nisi illi qui justi esse voluerint. Et
ecce nescio quis ut male faciat beatus vult esse. Unde?
Ex pecunia, ex argento et auro, ex prædiis, fundis, do-
mibus, mancipiis, pompa sæculi, honore volatico et pe-
rituro. Habendo aliquid volunt beati esse : quære ergo
quid habeas, ut beatus sis. Cum enim beatus fueris, me-
lior utique eris, quam cum miser es. Fieri autem non po-
test, ut res deterior te faciat meliorem. Homo es, deterius
te est quidquid cupis, quo beatus esse desideras. Aurum,
argentum, quælibet corpora, quibus inhias acquirendis,
possidendis, fruendis, inferiora sunt te. Tu melior es, tu

¹ Psal. xxxii, 12.

potior es : et utique vis melior esse quam es , cum beatus esse vis , quia miser es . Melius est enim utique beatum esse , quam miserum . Vis esse melior te : et quæris , perquiris per quæ id fiat , deteriora te . Quidquid quæsieris in terra , deterius est quam tu . Hoc omnis homo optat amico suo , sic eum adjurat : sic melior sis , sic meliorem te videamus , sic de te meliore gaudeamus . Quod amico optat , hoc et ipse vult . Accipe ergo fidele consilium . Melior te vis esse , novi , omnes novimus , omnes volumus : quære quod est melius te , ut inde efficiaris melior te .

XVI. Intuere nunc cœlum et terram : non tibi sic pulchra corpora placeant , ut eis fieri beatus velis . In animo est quod quæris . Beatus enim esse vis : ipso animo tuo quære quid sit melius . Cum enim duo sint quædam , hoc est , animus , et corpus , eo quod istis duobus illud melius sit quod animus dicitur , potest corpus tuum melius fieri per meliorem , quia subjectum est corpus animo . Potest ergo melius fieri corpus tuum per animum tuum : ut cum fuerit justus animus tuus , sit postea immortale etiam corpus tuum . Per animi enim illuminationem meretur corpus incorruptionem , ut fiat inferioris reparatio per meliorem . Si ergo corporis tui bonum animus tuus est , quia corpore tuo melior est ; cum quæris bonum tuum , illud quære quod melius est animo tuo . Quid est autem animus tuus ? attende , ne forte contemnens animum tuum , et putans nescio quid esse vile et abjectum , viliora quæras quibus beatificetur animus tuus . In animo tuo est imago Dei¹ , mens hominis capit eam . Accepit eam , et inclinando se ad peccatum decoloravit eam . Ipse ad eam venit reformator , qui erat ejus ante formator : quia per Verbum facta sunt omnia , et per Verbum impressa est hæc imago . Venit ipsum Verbum , ut audiremus ab Apostolo , « Re-

¹ Gen. 1, 27.

» formamini in novitate mentis vestræ¹. » Jam ergo superest , ut quæras quid sit melius quam animus tuus . Quid erit , obsecro , nisi Deus tuus ? Non invenis aliud melius animo tuo ; quia cum fuerit perfecta natura tua , Angelis æquabitur . Jam supra non est nisi Creator . Erige te ad illum , noli desperare , noli dicere : Multum est ad me . Magis multum est ad te habere forte aurum quod quæris . Aurum etsi volueris , forte non habebis ; Deum , cum volueris , habebis : quia et antequam velles venit ad te , et cum aversa voluntate esses vocavit te , et cum conversus esses terruit te , et cum territus confitereris , consolatus est te . Iste qui tibi præstitit omnia , iste qui fecit ut esses , qui cum his qui tecum sunt etiam malis præstat solem , præstat pluviam² , præstat fructus , fontes , vitam , salutem , tantas consolationes , servat tibi aliquid quod non det nisi tibi . Quid est autem quod tibi servat , nisi se ? Pete aliud , si melius inveneris : se tibi servat Deus . Avare , quid inhias cœlo et terræ ? Melior est qui fecit cœlum et terram : ipsum visurus , ipsum habiturus es . Quid quæris ut tua sit illa villa , et transiens per illam dicis : Beatus cujus est possessio ista . Hoc dicunt quam multi qui transeunt per illam : et tamen cum dixerint , et transeunt per illam , possunt caput agitare et suspirare , numquid et possidere ? Sonat cupiditas , sonat iniquitas : sed non concupiscas rem proximi tui³ . Beatus cujus est illa villa , cujus est domus ista , cujus est ager iste . Compesce iniquitatem , audi veritatem : « Beata gens cujus est : » Quid ? Jam nosis quid dicturus sum . Ergo desiderate ut habeatis , tunc demum beati eritis . Hoc solo beati eritis : re meliore quam vos estis meliores eritis . Deus est , inquam , melior te , qui fecit te . « Beata gens cujus est Dominus Deus eorum . »

¹ Rom. xii, 2. — ² Matth. v, 45. — ³ Deut. v, 21.

Hoc ama, hoc posside, hoc cum vis habebis, hoc gratis habebis.

XVII. « Beata gens cujus est Dominus Deus eorum. » Noster Deus? Cujus enim non est Deus? Non plane omnium eodem modo. Noster magis, noster qui vivimus de illo tanquam de pane nostro. Ipse sit hæreditas nostra, possessio nostrâ. An forte temere dicimus faciendo nobis Deum possessionem, cum sit Dominus, cum sit Creator? Non est ista temeritas: affectus est desiderii, et dulcedo spei. Dicat anima, omnino segura dicat, « Deus meus es » tu: » qui dicit animæ nostræ, « Salus tua ego sum¹. » Dicat, segura dicat: non faciet injuriam cum hoc dixerit; imo faciet si non dixerit. Arbores volebas habere quibus beatus esses? Audi Scripturam dicentem de sapientia: « Lignum vitæ est omnibus possidentibus eam². » Ecce possessionem nostram dixit esse sapientiam. Sed ne putes ipsam sapientiam, quia possessionem tuam dixit Scriptura, aliquid esse quod sit te inferius, sequitur, et adjungit: Et incumbentibus in eam, velut in Dominum, tuta. Ecce Dominus tuus factus est tibi quasi baculus: securus homo incumbit, quia ille non succumbit. Dic ergo securus, possessio tua est, possidentibus eam Scriptura dixit, implevit fiducia dubitationem tuam: dic securus, ama securus, spera securus. Tua etiam illa verba sint in Psalmo: « Dominus pars hæreditatis meæ³. »

XVIII. Ergo inde beati erimus, Deum possidendo. Quid ergo? Nos possidebimus eum, et ille non nos possidebit? Unde ergo Isaïas: « Domine, posside nos⁴. » Possidet ergo, et possidetur, et totum propter nos. Non enim quomodo ut nos ex illo beati simus, possidetur a nobis, ita et ille ut beatus sit, possidet nos. Et possidet, et possidetur,

¹ Psal. xxxiv, 3. — ² Prov. iii, 13. — ³ Psal. xv, 5. — ⁴ Isaï. xxvi, 13. juxta lxx.

non ob aliud nisi ut nos beati simus. Possidemus eum, et possidet nos; quia colimus eum, et colit nos. Colimus eum tanquam Dominum Deum, colit nos tanquam terram suam. Quia colimus eum, nemo dubitat; quia colit nos, quis nobis indicat? Ille qui ait: « Ego sum vitis, vos estis sarmenta, Pater meus agricola est¹. » Ecce et in isto Psalmo utrumque nobis dicitur, utrumque nobis indicatur. Jam dixit quia possidemus eum: « Beata gens cujus est » Dominus Deus eorum. » Cujus est fundus iste? Illius. Cujus ille? Illius. Cujus est iste? dicamus de Deo, dicamus cujus est. Et quomodo nobis solet responderi, quando de fundis et de prædiis aliquibus amplis atque amœnissimis quærimus: est quidam senator, et illud aut illud vocatur, cujus est ista possessio: et dicimus: Beatus ille homo. Sic si quæramus, cujus est Deus iste? Est quædam beata gens cujus est: nam Dominus Deus eorum est. Et non sicut senator ille possidet fundum suum, non autem possidetur a fundo suo, sic et Deus gentis hujus. Unde ut ejus simus, laborare debemus: sed alterutrum se possident. Audistis quia gens possidet eum: « Beata gens, cujus est Dominus Deus eorum. » Audite quia et ille possidet illam: « Populus quem elegit Dominus in hæreditatem sibi. » Beata gens possessione sua, beata hæreditas possessore suo, « Populus quem elegit Dominus in hæreditatem sibi. »

XIX. « De cælo respexit Dominus, vidit omnes filios » hominum². » Omnes hic ita accipe, ut gentis illius omnes intelligas illam hæreditatem tenentes, vel illam hæreditatem existentes. Hæreditas est enim Dei ipsi omnes. Et ipsos omnes de cælo respexit Dominus, et vidit eos ille qui ait: « Cum esses sub arbore fici vidi te³. » Vidit enim eum quia miseratus est eum. Unde plerumque rogantes

¹ Joan. xv, 1 et 5. — ² Psal. xxii, 13. — ³ Joan. i, 48.

misericiam : dicimus homini, Vide me. Et de illo qui te contemnit quid dicis? Non me videt. Est ergo quædam visio miserantis, non visio punientis. Illa visio ad peccata animadversio est : quæ ille peccata non vult videri, qui dicit : « Averte, faciem tuam a peccatis meis¹. » Quod vult ignosci, non vult agnosci : « Averte, inquit, » faciem tuam a peccatis meis. » Cum ergo averterit faciem suam a peccatis tuis, non videbit te? Et unde alibi dicit : « Ne avertas faciem tuam a me²? » Ergo avertat a peccatis tuis, non avertat a te : videat te, misereatur tui, subveniat tibi. « De cælo respexit Dominus, vidit omnes » filios hominum : » pertinentes ad filium hominis.

XX. « De præparato habitaculo suo³ : » quod sibi præparavit. Vidit nos de Apostolis, vidit nos de prædicatoribus veritatis, vidit nos de Angelis, quos ad nos misit. Hæc omnia domus ejus, hæc omnia habitaculum ejus : quia hæc omnia cæli qui enarrant gloriam Dei⁴. Vidit omnes » filios hominum, de præparato habitaculo suo, respexit » super omnes qui habitant terram⁵. » Ipsi sunt, sui sunt, gens illa est beata, cujus est Dominus Deus eorum; populus ille est, quem elegit Dominus in hæreditatem sibi : quia per omnes terras est, et non est in parte. « Respexit » super omnes qui habitant terram. »

XXI. « Qui finxit singillatim corda eorum. » Manu gratiæ suæ, manu misericordiæ suæ finxit corda, plas-mavit corda nostra, finxit singillatim, singula quædam corda dans nobis, quæ tamen non dirimant unitatem. Quomodo singillatim membra formata sunt omnia, singillatim habent opera sua, et tamen in unitate corporis vivunt; manus facit quod oculus non facit, auris id valet quod nec oculus nec manus valet; omnia tamen in unitate

¹ Psal. I, 11. — ² Id. xxvi, 9. — ³ Id. viii, 2. — ⁴ Id. xxxii, 14. — ⁵ Ibid. 15.

operantur, et manus et oculus et auris diversa faciunt, nec sibi adversantur : sic et in Christi corpore singuli homines, tanquam membra singula donis suis gaudent, quia ille qui elegit populum in hæreditatem sibi, finxit singillatim corda eorum. « Numquid enim omnes Apostoli? » numquid omnes Prophetæ? numquid omnes Doctores, » numquid omnes dona habent sanitatum? numquid omnes linguis loquuntur? numquid omnes interpretantur? » Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ, alii » sermo scientiæ, alii fides secundum eundem Spiritum, » alteri dona curationum¹. » Quare? Quia finxit singillatim corda eorum. Quomodo autem in membris nostris diversa sunt opera, sed sanitas una : sic in omnibus membris Christi diversa munera, sed charitas una. « Qui finxit » singillatim corda eorum. »

XXII. « Qui intelligit omnia opera eorum². Intelligit, » quid est? Secretius et interius videt. Habes in Psalmo, « Intellige clamorem meum³. » Non enim quasi vocibus opus est, ut perveniat aliquid ad aures Dei. Occultus visus intellectus vocatur. Expressius dixit, quam si diceret : Videt omnia opera eorum : ne tunc putares videri opera ista, quando et tu vides opus hominis. Homo factum hominis moto ejus corpore videt; Deus autem in corde videt. Quia ergo intus videt, dictum est : « Intelligit omnia opera » eorum. » Dant duo pauperibus, unus sibi mercedem quærit cœlestem, alius humanam laudem : tu in duobus unam rem vides, Deus duas intelligit; intus enim intelligit et intus agnoscit, fines ipsorum videt, intentiones ipsas videt. « Qui intelligit omnia opera eorum. »

XXIII. « Non salvus fiet rex per multitudinem virtutis » suæ⁴. » Ad Dominum omnes, in Deo omnes. Spes tua

¹ I Cor. xii, 8, 9, et 29, 30. — ² Psal. xxxii, 15. — ³ Id. v, 2. — ⁴ Id. xxxii, 16.

Deus sit, fortitudo tua Deus sit, firmitas tua Deus sit, exoratio tua ipse sit, laus tua ipse sit, finis in quo requiescas ipse sit, adjutorium cum laboras ipse sit. Audi veritatem : « Non salvus fiet rex per multitudinem virtutis suæ : nec gigas salvus erit in multitudine fortitudinis » suæ¹. » Gigas superbus aliquis est, extollens se adversus Deum, velut quia est ipse aliquid in se et per se. Non fit iste salvus in multitudine virtutis suæ.

XXIV. Sed equum habet magnum, fortem, validum, velocem, potest, si aliquid ingruerit, cito illum de periculo liberare? Non fallatur, audiat quod sequitur : « Mendax equus ad salutem? » Intellexistis quid dictum sit, « Mendax equus ad salutem? » Non tibi promittat equus tuus salutem : si tibi promiserit, mentietur. Si enim Deus voluerit, liberaberis : si Deus noluerit, cadente equo altius cades. Non ergo putetis dictum, « Mendax equus ad salutem : » quasi mendax justus ad salutem, quod velut justus ad salutem mentiantur. Non est enim scriptum « Æquus, » quod ab æquitate dicitur ; sed « Equus » animal quadrupes. Hoc græcus codex indicat³, Et redarguuntur mala jumenta, homines, qui sibi quærunt occasiones mendaciorum : cum Scriptura dicat : « Os quod » mentitur, occidit animam⁴ : » et, « Perdes omnes qui » loquuntur mendacium⁵. » Quid est ergo « Mendax equus » ad salutem? » Mentitur tibi equus quando promittit salutem. Numquid equus alicui loquitur, et promittit salutem? Sed cum tu vides equum bene formatum, bonis viribus, magno cursu præditum, ista omnia velut promittunt tibi de illo salutem : sed fallunt, si Deus non tuetur, quia « Mendax equus ad salutem. » Equum accipe etiam figurate quamlibet amplitudinem sæculi hujus, quemli-

¹ Psal. xxxii, 16. — ² Ibid. 17. — ³ ἴππος. — ⁴ Sap. 1, 11. — ⁵ Psal. v, 7.

bet honorem in quem superbus ascendis : quo altius ingrederis, eo te non tantum celsiorem, sed etiam tutiorem falso putas. Quomodo enim te dejiciat nescis, tanto elisum gravius, quanto sublimius ferebaris. « Mendax equus ad salutem : in abundantia autem virtutis suæ non erit salvus. » Et unde erit salvus? non de virtute, non de viribus, non de honore, non de gloria, non de equo. Et unde : Quo ibo? Ubi inveniam unde salvus sim? Noli diu quærere, noli longe. « Ecce oculi Domini super timentes » eum. » Videtis quia ipsi sunt quos prospexit de habitaculo suo. « Ecce oculi Domini super timentes eum, sperantes super misericordiam ejus : » non de meritis suis, non de virtute, non de fortitudine, non de equo, sed de misericordia ejus.

XXV. « Ut eruat a morte animas eorum¹. » Vitam æternam promittit. Quid in ista peregrinatione? numquid deserit? Vide quid sequitur : « Et alat eos in fame. » Tempus famis est modo, tempus saturitatis post erit. Qui nos in fame hujus corruptionis non deserit, immortales factos quomodo satiabit? Sed quandiu tempus est, famis tolerandum est, durandum est, perseverandum est usque in finem. Jam currenda sunt omnia, quia et via est plana, et cogitandum est quid portemus. Adhuc quidem spectatores in amphitheatro forte insaniunt, et in sole sedent : et nos si stamus, tamen in umbraculo sumus et utiliora et pulchriora sunt quæ spectamus. Spectemus pulchra, et a pulchro spectemur. Spectemus nos mente ea quædicuntur in sensibus divinarum Scripturarum, et gaudeamus tali spectaculo. Spectator autem noster quis est? « Ecce oculi Domini super timentes eum, sperantes in misericordia ejus : ut » eruat a morte animas eorum, et alat eos in fame. »

XXVI. Sed propter peregrinationis tolerantiam quan-

¹ Psal. xxxii, 19.

diu fames est, et expectamus in via refici ne deficiamus; quid nobis imponitur, vel quid profiteri debemus? « Anima » nostra patiens erit Domino. » Secura expectabit misericorditer promittentem, misericorditer et veraciter exhibentem; donec exhibeat, quid agamus? « Anima nostra patiens erit Domino¹. » Sed quid si in ipsa patientia non durabimus? Imo plane durabimus: « Quoniam adiutor et » protector noster est. » Adjuvat in pugna, protegit ab aestu, non te deserit, tolera, dura. « Qui perseveraverit » usque in finem, hic salvus erit². »

XVII. Et quid cum perduraveris, cum patiens fueris, cum usque ad finem perveneris, quid tibi erit? Qua mercede toleras? ut quid tanta dura tandiu pateris? « Quoniam in ipso lætabitur cor nostrum, et in nomine sancto » ejus speravimus³. Spera hic, ut læteris ibi: esuri et siti hic, ut epuleris ibi.

XXVIII. Hortatus est ad omnia, implevit nos gaudio spei, proposuit nobis quid amemus, in quo solo et de quo solo præsumamus: post hæc fit oratio brevis et salubris: « Fiat misericordia tua, Domine, super nos. » Et quo merito? « Sicut speravimus in te⁵. » Fui quibusdam onerosus, sentio: quibusdam autem etiam cito terminavi sermonem, et hoc sentio: ignoscant infirmi fortioribus, et pro infirmis deprecentur fortiores. In uno corpore omnia membra simus, a capite nostro vegetemur: et in illo spes nostra est, et in illo fortitudo nostra est. Non dubitemus exigere de Domino Deo nostro misericordiam, vult omnino exigi se. Non enim turbabitur dum exigitur, aut omnino angustabitur, quomodo ille a quo petis quod non habet, aut quod parum habet, et timet dare ne minus habeat. Vis nosse quomodo tibi eroget Deus misericordiam? Tu eroga charitatem: videamus si finis, dum ero-

¹ Psal. xxxii, 20. — ² Matth. xxiv, 13. — ³ Psal. xxxii, 21. — ⁴ Ibid. 22.

gas. Quanta est ergo opulentia in ipsa summitate, si potest tanta esse in imagine.

XXIX. Ergo, fratres, ad hanc maxime exhortamur vos charitatem, non solum in vos ipsos, sed in eos etiam qui foris sunt, sive adhuc pagani, nondum credentes in Christum, sive divisi a nobis, nobiscum caput confitentes et a corpore separati. Doleamus illos, fratres, tanquam fratres nostros. Velint nolint, fratres nostri sunt. Tunc esse desinent fratres nostri, si desierint dicere: « Pater noster¹. » Dixit de quibusdam Propheta: « His qui dicunt vobis: » Non estis fratres nostri; » dicite: « Fratres nostri estis². » Circumspicite de quibus hoc dicere potuerit: numquid de paganis? Non, neque enim dicemus eos fratres nostros secundum Scripturas et ecclesiasticum loquendi morem. Numquid de Judæis qui in Christum non crediderunt? Legite Apostolum, et videte quia fratres quando dicit Apostolus sine aliquo additamento, non vult intelligi nisi Christianos: « Non est autem subjectus, inquit, frater » aut soror in hujusmodi³: » cum diceret de conjugio, fratrem et sororem dixit Christianum vel Christianam. Item dicit: « Tu autem quid judicas fratrem tuum, aut » tu quid spernis fratrem tuum⁴? » Et alio loco: « Vos, » inquit, iniquitatem facitis et fraudatis, et hoc fratribus⁵. » Isti ergo qui dicunt: Non estis fratres nostri: paganos nos dicunt. Ideo enim et rebaptizare nos volunt, dicentes nos non habere quod dant. Unde consequens est error ipsorum, ut negent nos fratres suos esse. Sed quare nobis dixit Propheta: « Vos dicite illis: Fratres nostri » estis: » nisi quia nos in eis agnoscimus quod non repetimus? Illi ergo non agnoscendo baptismum nostrum, negant nos esse fratres: nos autem non repetendo ipso-

¹ Matth. vi, 9. — ² Isaï. lxvi, 5, juxta lxx. — ³ I Cor. vii, 15. — ⁴ Rom. xiv, 19. — ⁵ I Cor. vi, 8.

rum, sed agnoscendo nostrum, dicimus eis: Fratres nostri estis. Dicant illi: Quid nos quæritis, quid nos vultis? Respondeamus: Fratres nostri estis. Dicant: Ite a nobis, non nobiscum habemus rationem. Nos prorsus vobiscum rationem habemus: unum Christum confitemur, in uno corpore, sub uno capite esse debemus. Quid ergo me quæris, ait, si perii? Magna absurditas, magna vesania. Quid me quæris, si perii? Quare quærerem, nisi quia perii? Si ergo perii, inquit, quomodo sum frater tuus? Ut dicatur mihi de te: « Frater tuus mortuus erat, et re- » vixit; perierat, et inventus est¹. » Adjuramus ergo vos, fratres; per ipsa viscera charitatis, cujus lacte nutrimur, cujus pane solidamur, per Christum Dominum nostrum, per mansuetudinem ejus, adjuramus vos, (Tempus est enim ut impendamus in eos magnam charitatem, abundantem misericordiam in deprecando Deum pro illis, ut aliquando det illis sensum sobrium, ut resipiscant, et videant se, quia non habent omnino quod dicant contra veritatem: non eis remansit nisi sola infirmitas animositatis, quæ tanto est languidior, quanto se majores vires habere existimat.) pro infirmis, pro carnaliter sapientibus, pro animalibus et carnalibus, tamen pro fratribus nostris, eadem sacramenta celebrantibus, etsi non nobiscum, eadem tamen; unum Amen respondentibus, etsi non nobiscum, unum tamen; medullas charitatis vestræ fundatis Deo pro eis. Aliquid enim pro salute ipsorum egimus in concilio, quod explicari vobis hodie jam tempus non sufficit. Unde exhortamur vos ut alacriores et numerosiores; audient enim a vobis fratres nostri qui nunc non adsunt, conveniatis crastino die ad basilicam Tricliarum.

¹ Luc. xv, 32.

ENARRATIO

IN PSALMUM XXXIII.

SERMO I.

De titulo Psalmi.

I. PSALMUS iste nihil quidem obscurum, et quod expositore indigeat, videtur habere in textu suo: titulus autem ejus intentos facit, et pulsantes desiderat. Sed quemadmodum hic scriptum est, quia beatus vir qui sperat in eum: speremus omnes quod pulsantibus aperturus est. Non enim hortaretur nos ut pulsaremus, si nollet aperire pulsantibus². Si enim aliquando contingit ut qui disponebat semper claudere, tædio compulsus ad manum pulsantis contra dispositionem suam surgat et aperiat, ne diu pulsantem patiat³: quanto magis sperare debemus citius aperturum illum, qui ait: « Pulsate, et aperietur vobis? » Pulso ego nunc intentione cordis ad Dominum Deum, ut dignetur nobis hoc mysterium revelare: pulset mecum et Charitas Vestra intentione audiendi, et humilitate orandi pro nobis. Est enim, quod fatendum est, arcanum et grande mysterium.

II. Sic enim se habet titulus Psalmi: « Psalmus David, » cum mutavit vultum suum coram Abimelech, et dimisit eum, et abiit⁴. » Quærimus in Scripturis secundum res

¹ Sermo 1 de titulo Psalmi xxxiii, habitus die sabbati. — ² Matth. vii, 7.
— ³ Luc. xi, 8. — ⁴ Psal. xxxiii, 1.